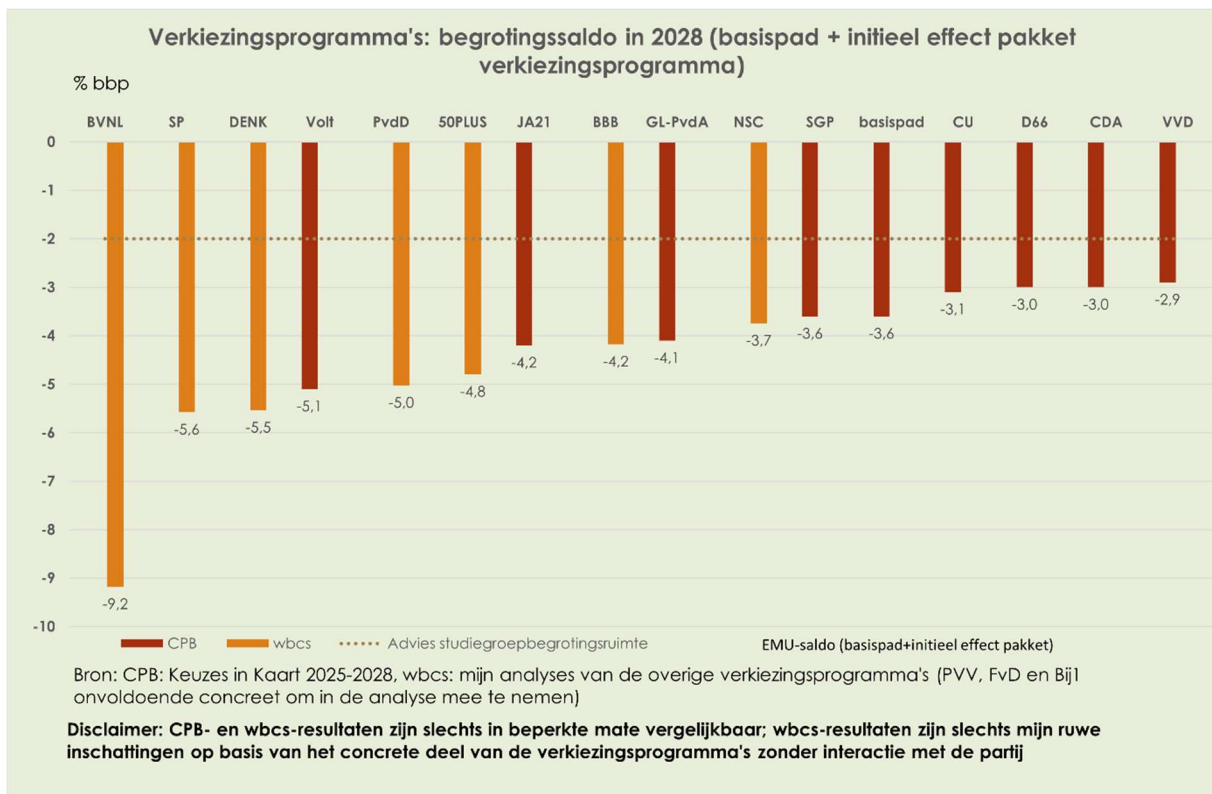

De budgettaire effecten van de verkiezingsprogramma's op een rijtje

- Hieronder zijn de budgettaire effecten van 15 verkiezingsprogramma's weergegeven. Voor 8 partijen is dit op basis van de CPB publicatie Keuzes in Kaart 2025-2028.¹ Voor 7 partijen is het op basis van mijn analyses.²
- Een duidelijke disclaimer is absoluut op zijn plaats: De CPB-resultaten en mijn resultaten zijn slechts in beperkte mate vergelijkbaar; mijn resultaten zijn slechts ruwe inschattingen op basis van het concrete deel van de verkiezingsprogramma's zonder interactie met de partij.
- De focus is hier op de overheidsbegroting. Vanzelfsprekend gaan de verkiezingen over nog veel meer belangrijke zaken die hier niet aan de orde komen (ook al zijn er weinig belangrijke zaken zonder budgettaire consequenties)

Auteur: Wim Suyker (wbc2home27@gmail.com)

Versie 8 november 2023

Inhoudsopgave

1	Overheidsuitgaven	3
1.1	Sociale zekerheid	3

¹ <https://www.cpb.nl/keuzes-in-kaart-2025-2028>

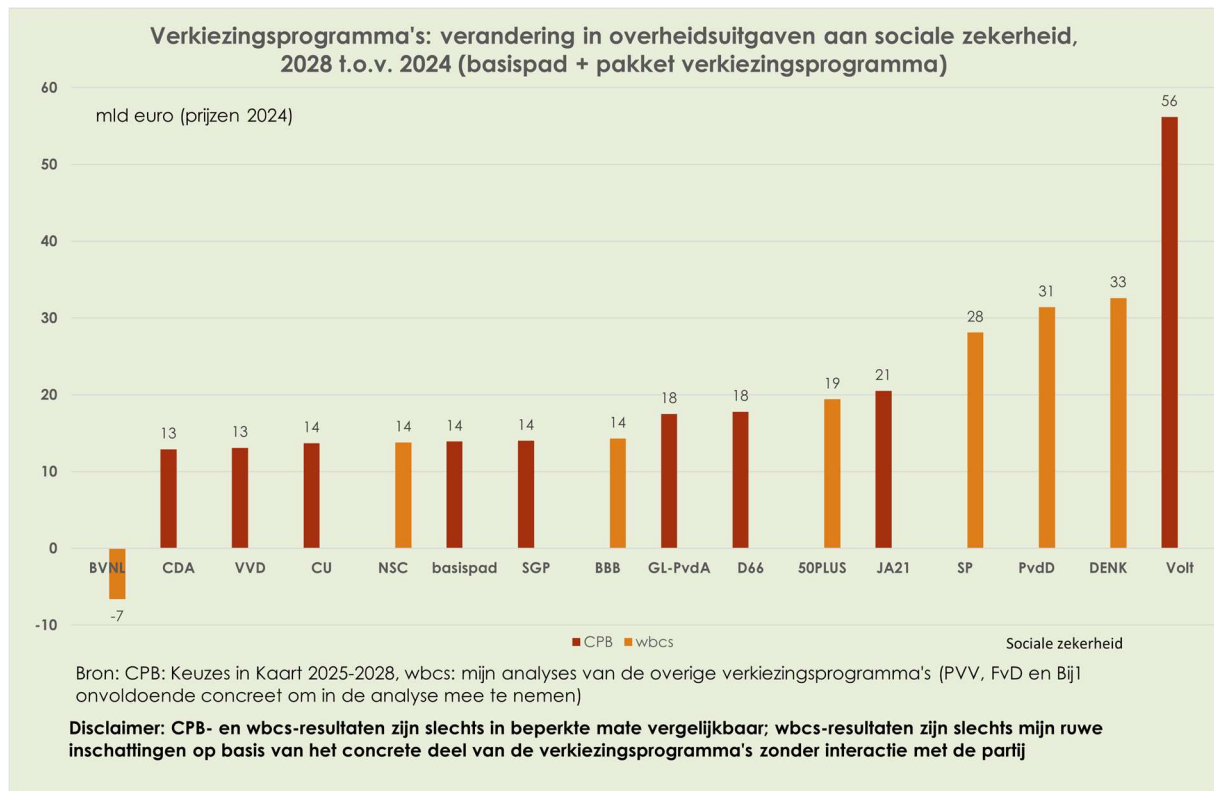
² <https://wbc99etc.wordpress.com/mijn-favoriete-links-over-de-nederlandse-macro-economie/#53>

1.2	Zorg.....	4
1.3	Openbaar bestuur	5
1.4	Onderwijs	6
1.5	Overdrachten aan bedrijven.....	7
1.6	Internationale samenwerking	8
1.7	Veiligheid.....	9
1.8	Bereikbaarheid	10
1.9	Defensie.....	11
1.10	Klimaat en milieu.....	12
1.11	Overig	13
1.12	Totaal overheidsuitgaven.....	14
2	Lasten	15
2.1	Inkomen en arbeid	15
2.2	Vermogen en winst	16
2.3	Milieu.....	17
2.4	Overig	18
2.5	Lasten totaal.....	19
3	Begrotingssaldo	20

1 OVERHEIDSUITGAVEN

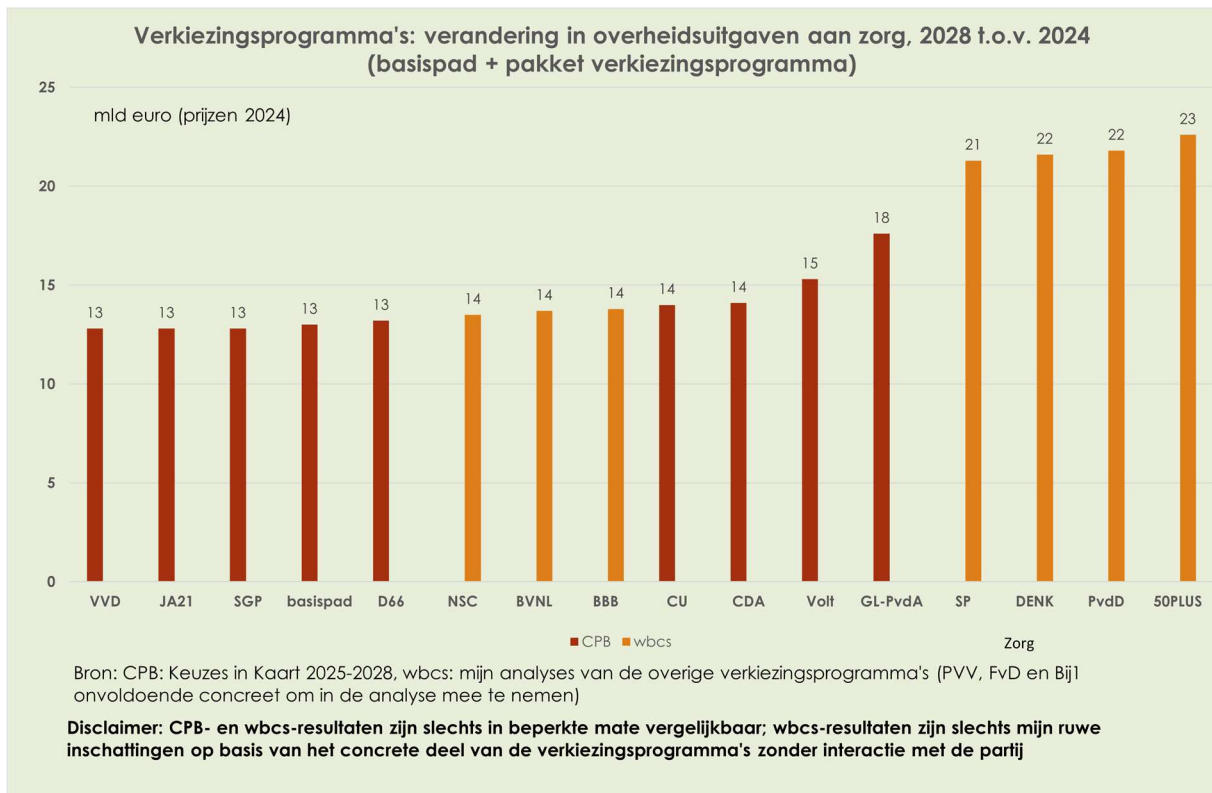
1.1 SOCIALE ZEKERHEID

- De stijging van de overheidsuitgaven aan sociale zekerheid tussen 2024 en 2028 varieert van een daling van 7 mld euro voor BVNL tot een stijging van 56 mld euro voor Volt (door de inkomensonafhankelijke huishoudtoelage).
- (De verwachte uitgaven in 2024 zijn 126 mld euro)

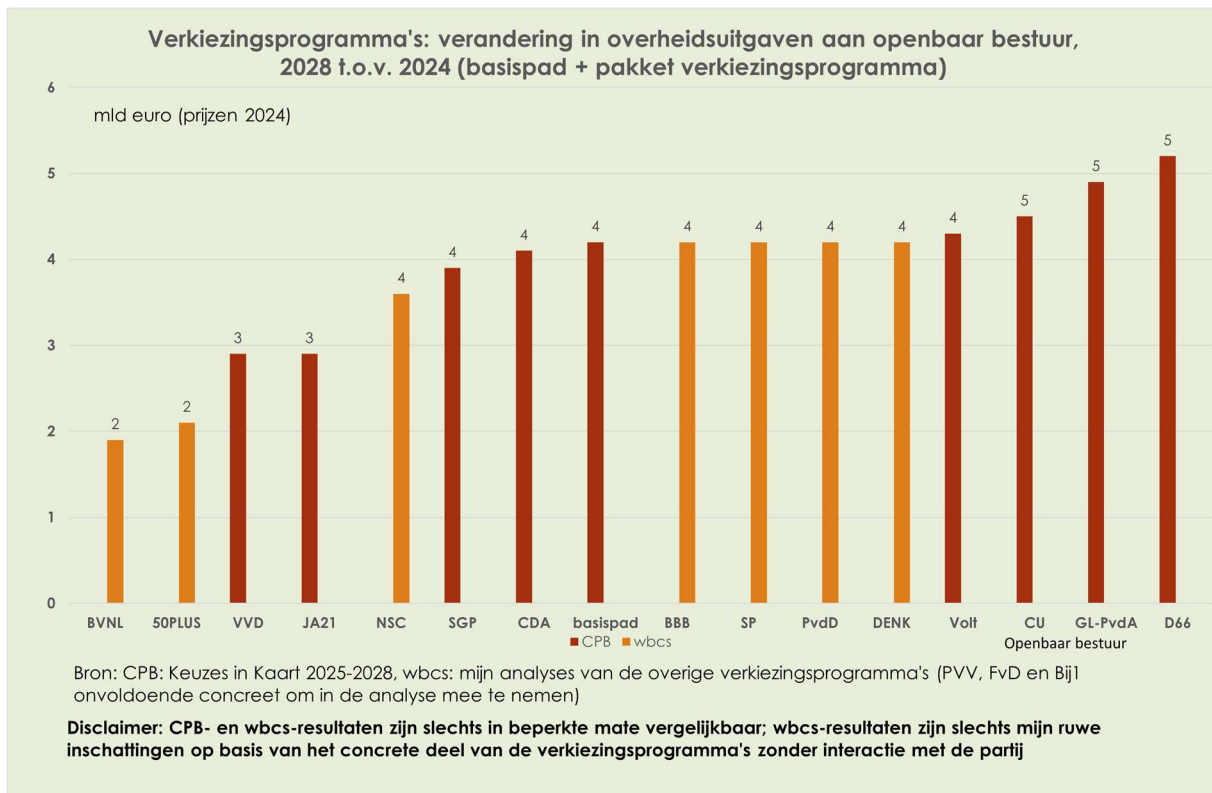
1.2 ZORG

- De stijging van de overheidsuitgaven aan zorg tussen 2024 en 2028 varieert van een stijging van 13 mld euro voor de VVD tot een stijging van 23 mld euro voor 50PLUS.
- (De verwachte uitgaven in 2024 zijn 106 mld euro).

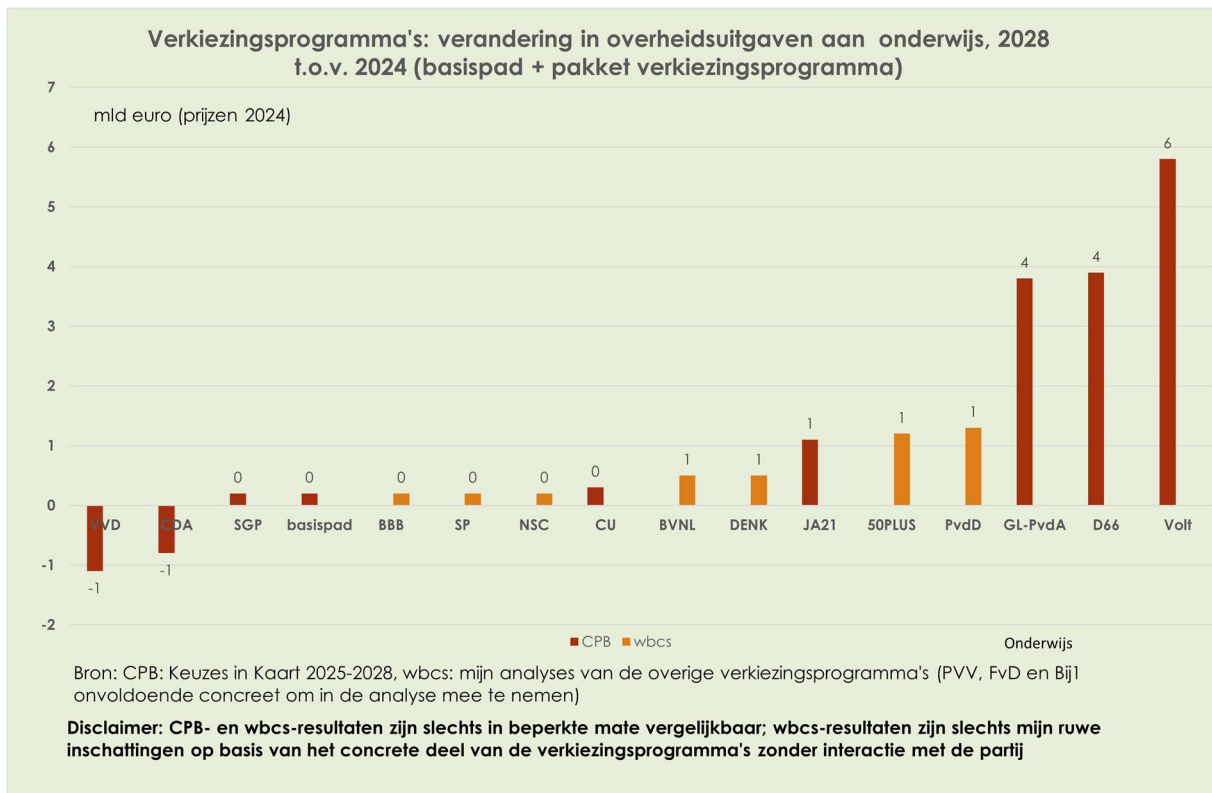
1.3 OPENBAAR BESTUUR

- De stijging van de uitgaven voor openbaar bestuur tussen 2024 en 2028 varieert van een stijging van 2 mld euro voor BVNL tot een stijging van 5 mld euro voor D66.
- (De verwachte uitgaven in 2024 zijn 93,9 mld euro)

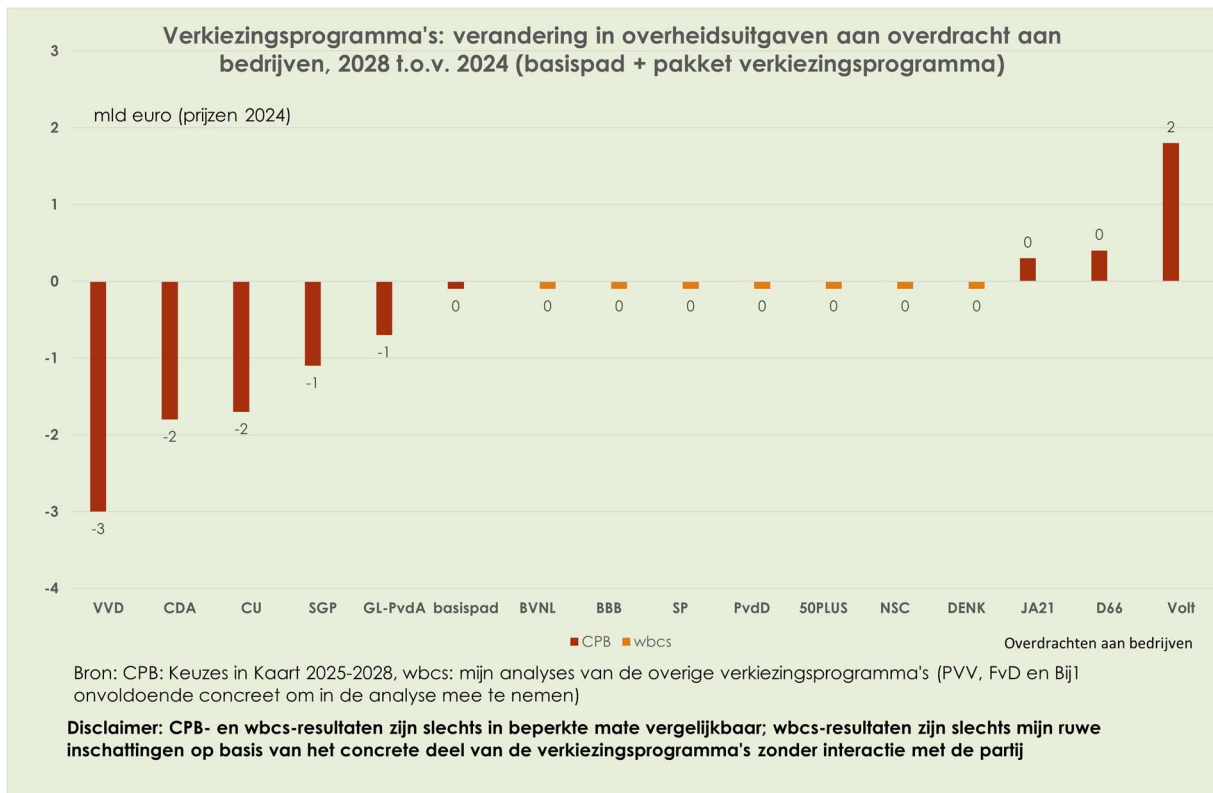
1.4 ONDERWIJS

- De stijging van de onderwijsuitgaven tussen 2024 en 2028 varieert van een daling van 1 mld euro voor de VVD tot een stijging van 6 mld euro voor Volt.
- (De verwachte uitgaven in 2024 zijn 57 mld euro)

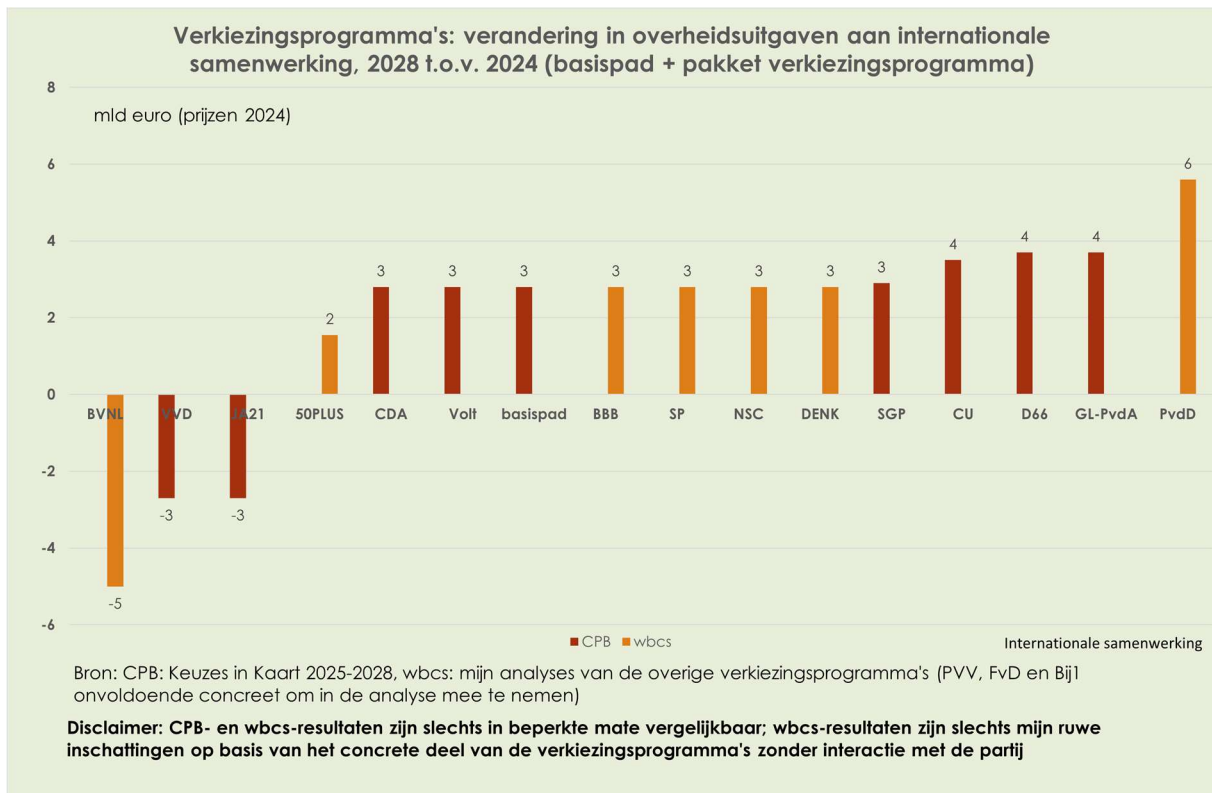
1.5 OVERDRACHTEN AAN BEDRIJVEN

- De stijging aan overdrachten aan bedrijven tussen 2024 en 2028 varieert van een daling van 3 mld euro voor de VVD tot een stijging van 2 mld euro voor Volt.
- (De verwachte uitgaven in 2024 zijn 23 mld euro)

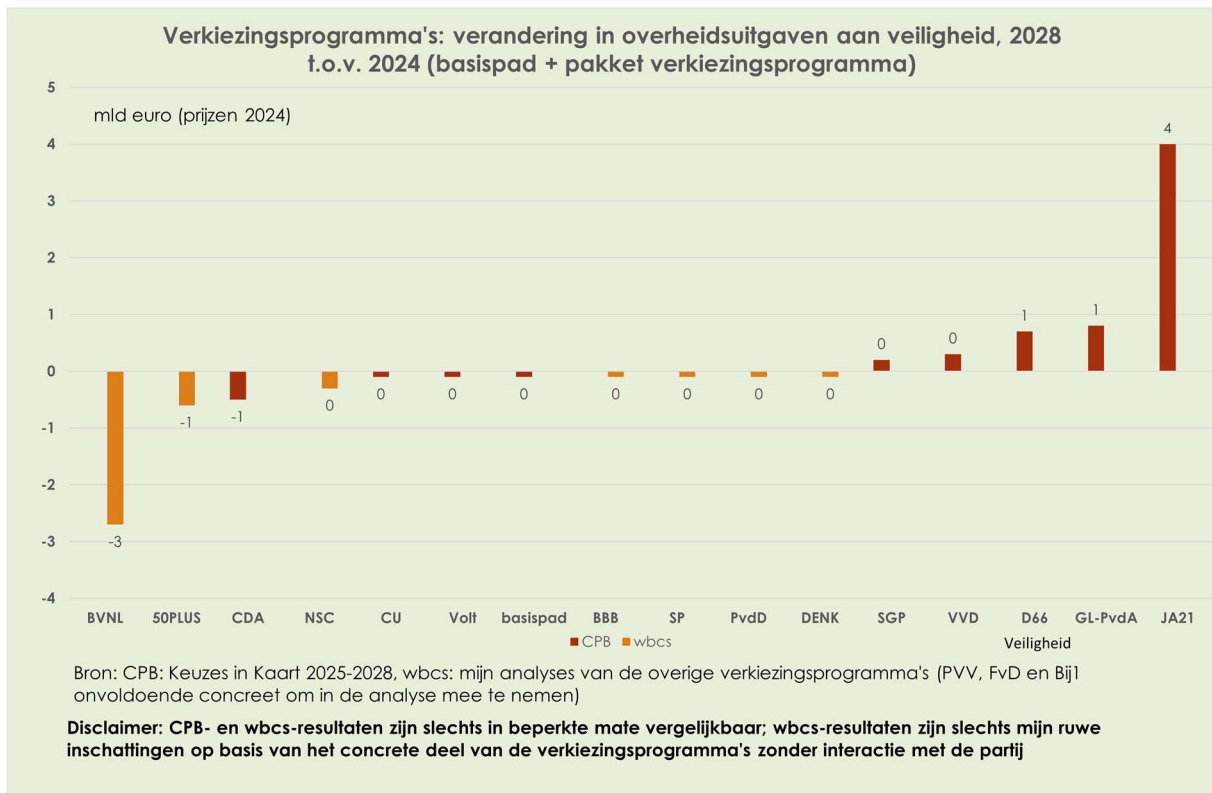
1.6 INTERNATIONALE SAMENWERKING

- De stijging van de uitgaven aan internationale samenwerking tussen 2024 en 2028 varieert van een daling van 5 mld euro voor BVNL tot een stijging van 6 mld euro voor PvdD.
- (De verwachte uitgaven in 2024 bedragen 20 mld euro)

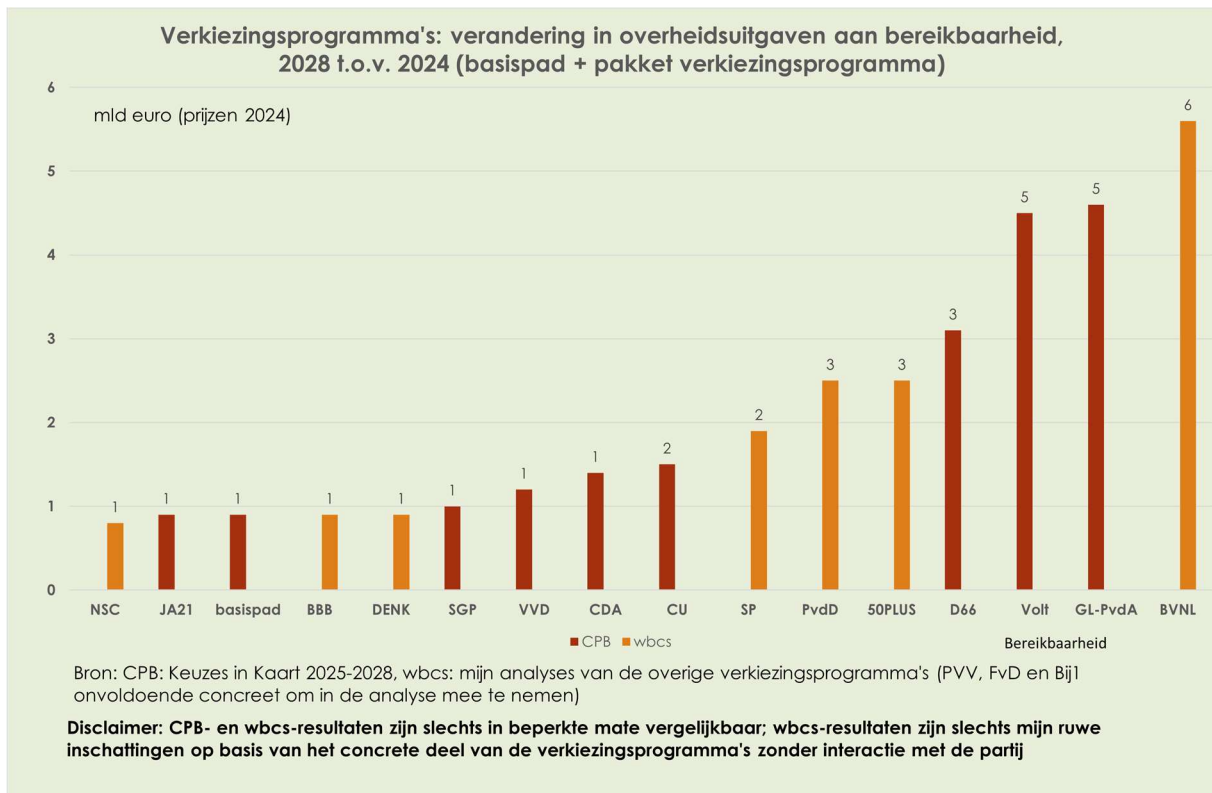
1.7 VEILIGHEID

- De stijging van de overheidsuitgaven aan veiligheid tussen 2024 en 2028 varieert van een daling van 3 mld euro voor BVNL tot een stijging van 4 mld euro voor JA21.
- (De verwachte uitgaven in 2024 bedragen 19 mld euro)

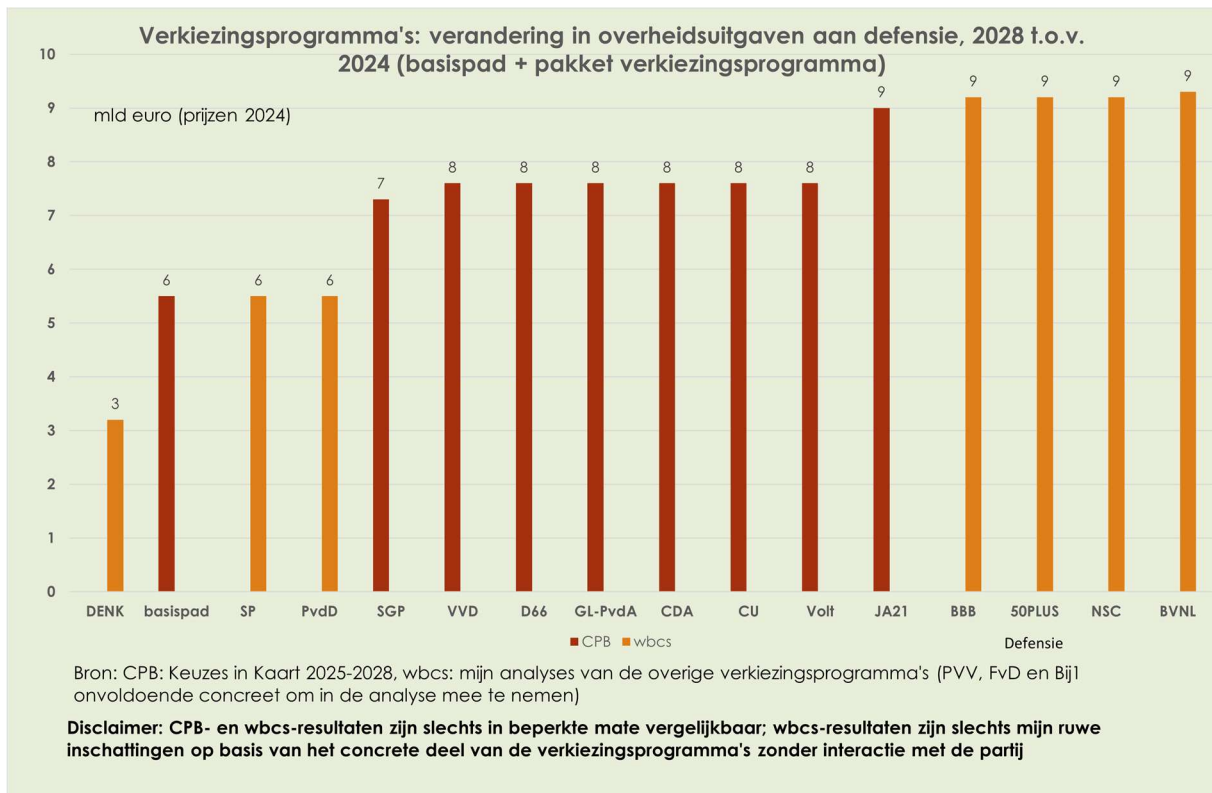
1.8 BEREIKBAARHEID

- De stijging van de uitgaven voor bereikbaarheid tussen 2024 en 2028 varieert van een stijging van 1 mld euro voor NSC tot een stijging van 6 mld euro voor BVNL.
- (De verwachte uitgaven in 2024 zijn 12 mld euro)

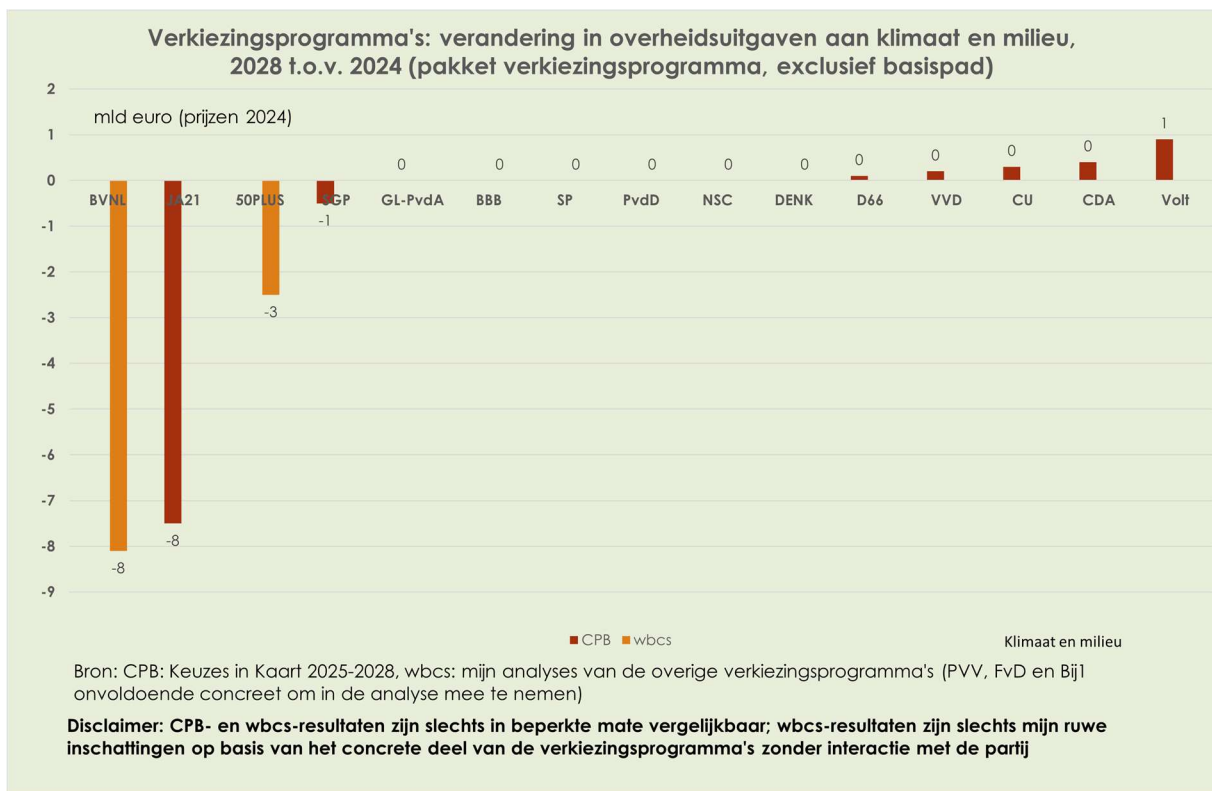
1.9 DEFENSIE

- De stijging van de uitgaven voor defensie tussen 2024 en 2028 varieert van 3 mld euro voor DENK tot 9 mld euro voor BVNL.
- (De verwachte uitgaven in 2024 zijn 14 mld euro)

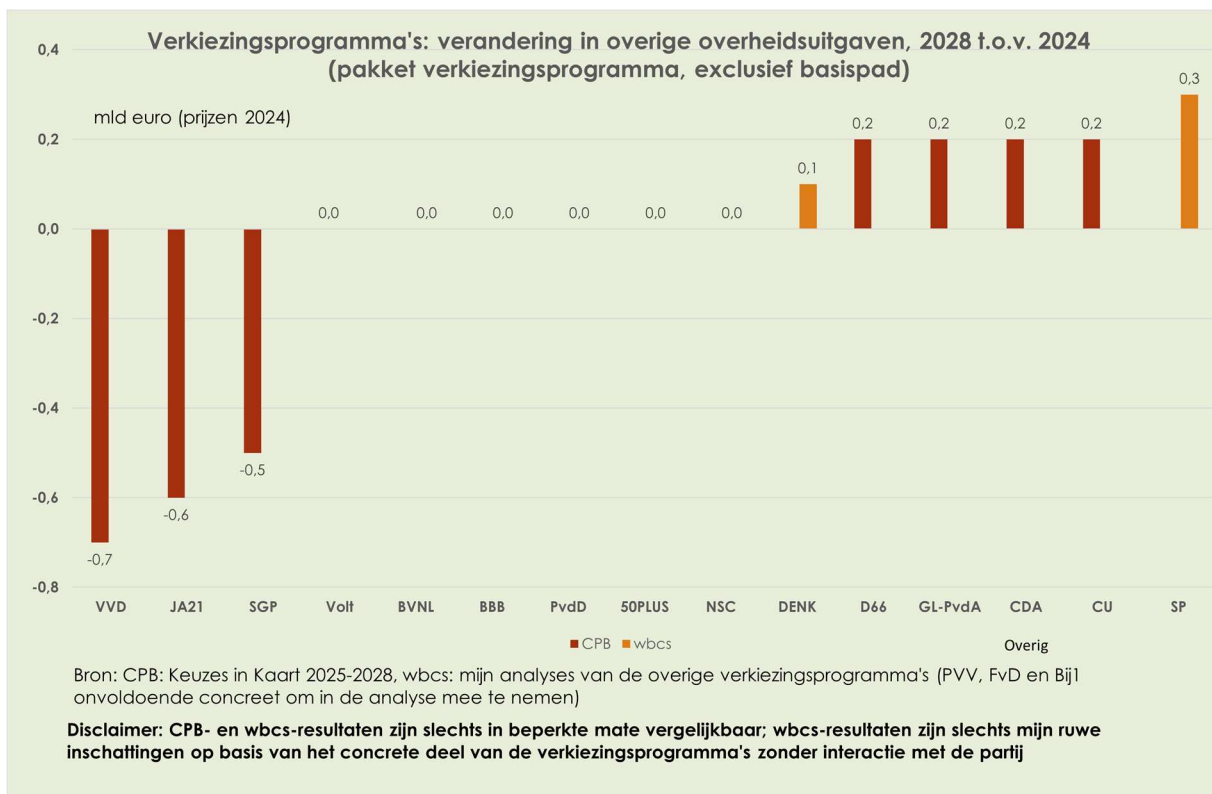
1.10 KLIMAAT EN MILIEU

- De stijging van de uitgaven aan klimaat en milieu varieert van een daling van 8 mld euro voor BVNL tot een stijging van 1 mld euro voor Volt.

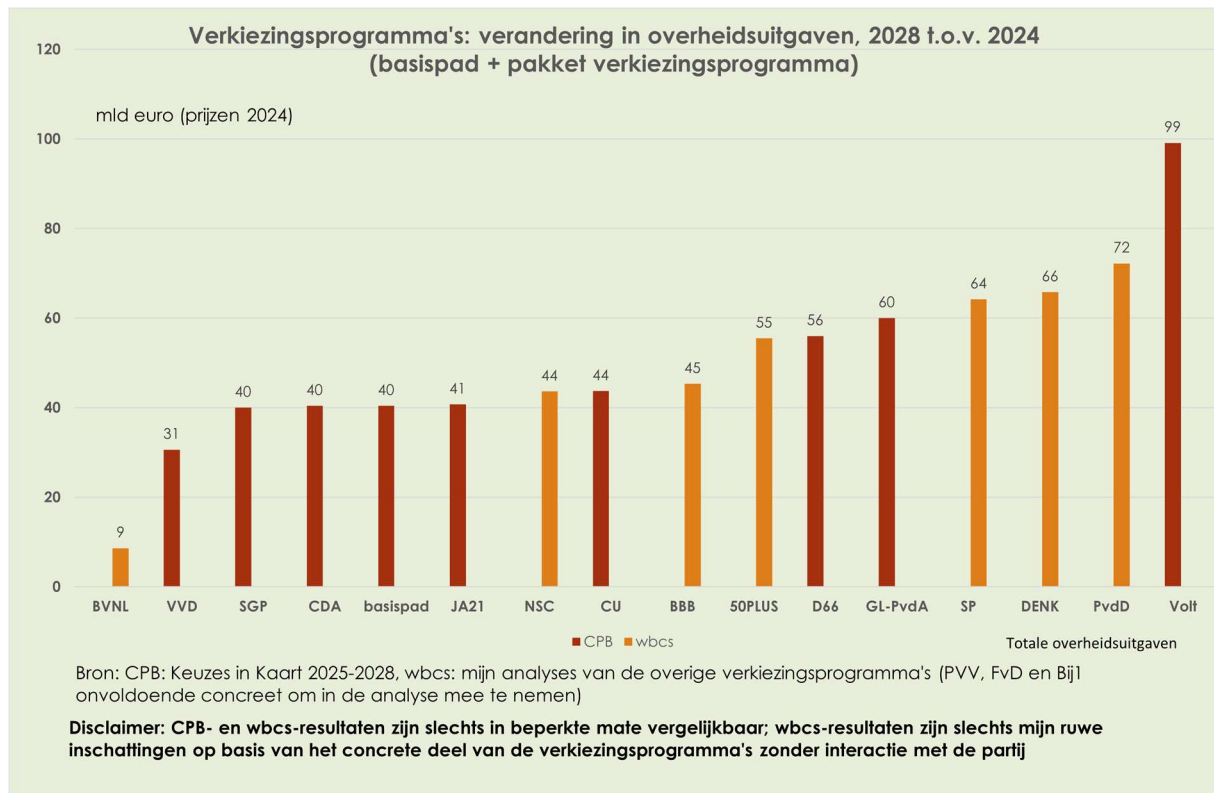
1.11 OVERIG

- De stijging van de overige uitgaven tussen 2024 en 2028 varieert van een daling van 0,7 mld euro voor de VVD tot een stijging van 0,3 mld euro voor de SP.

1.12 TOTAAL OVERHEIDSUITGAVEN

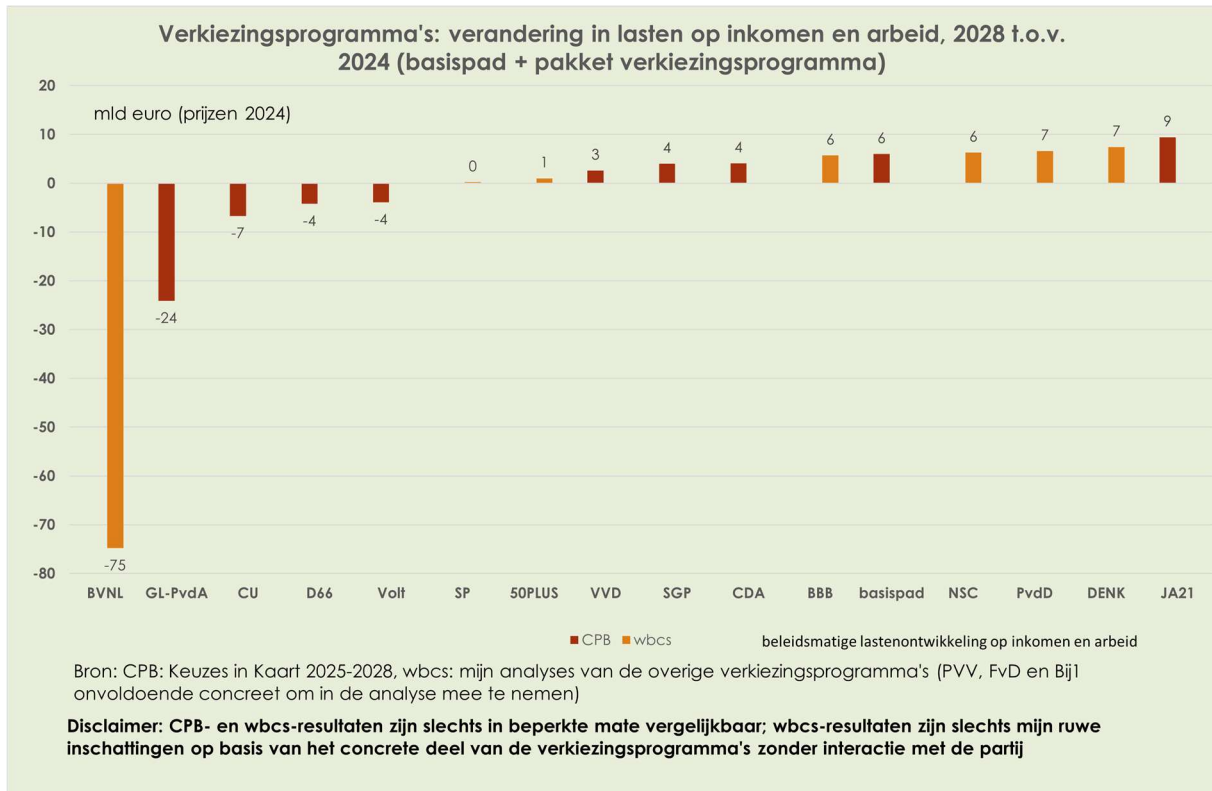
- De stijging van de totale overheidsuitgaven tussen 2024 en 2028 varieert van een stijging van 9 mld euro voor BVNL tot een stijging van 99 mld euro voor Volt.
- (De verwachte uitgaven in 2024 zijn 472 mld euro)

2 LASTEN

2.1 INKOMEN EN ARBEID

- De stijging van de lasten op inkomen en arbeid tussen 2024 en 2028 varieert van een daling van 75 mld euro voor BVNL tot een stijging van 9 mld euro voor JA21.
- (In 2024 is het totaal van loon- en inkomstenheffingen, premies werknemersverzekeringen en zorgverzekeringpremies naar verwachting 221 mld euro.)³

³ Op basis van <https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/verzamelde-bijlagen-cmev2024-MLT-17augustus2023.xlsx>

2.2 VERMOGEN EN WINST

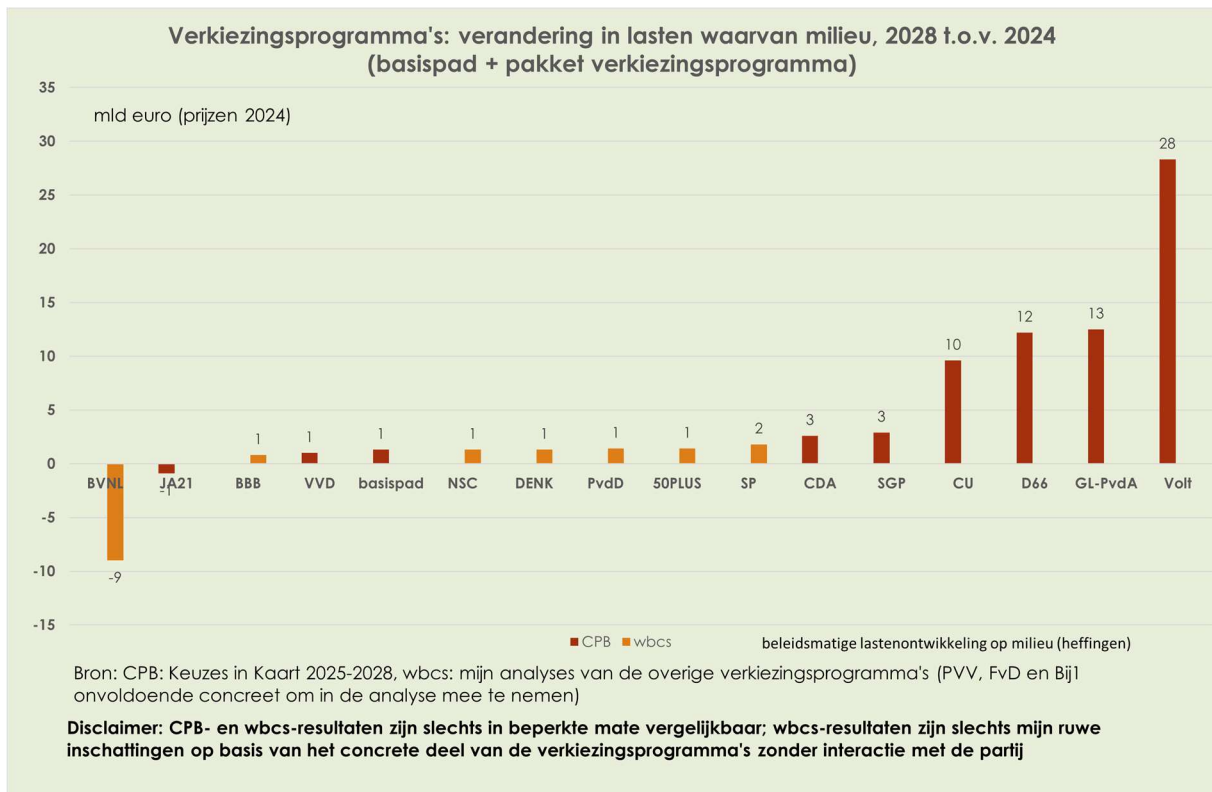
- De verwachte stijging van de lasten op vermogen en winst varieert van een daling van 11 mld euro voor BVNL tot een stijging van 26 mld euro voor GL-PvdA.
- (In 2024 bedraagt de vennootschapsbelasting (excl. Gas) naar verwachting 46 mld euro)⁴

⁴ Op basis van <https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/verzamelde-bijlagen-cmev2024-MLT-17augustus2023.xlsx>

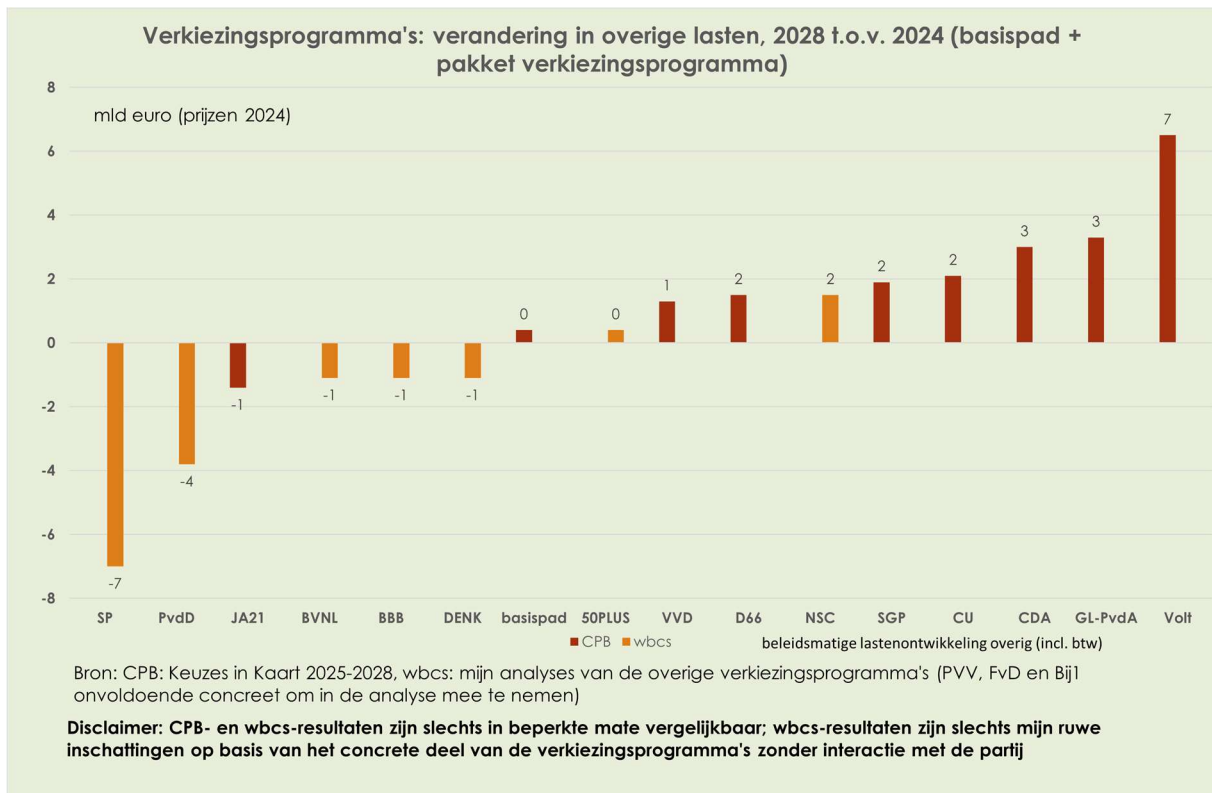
2.3 MILIEU

- De stijging van de milieulasten tussen 2028 en 2024 varieert van een daling van 9 mld euro voor BVNL tot een stijging van 28 mld euro voor Volt.

2.4 OVERIG

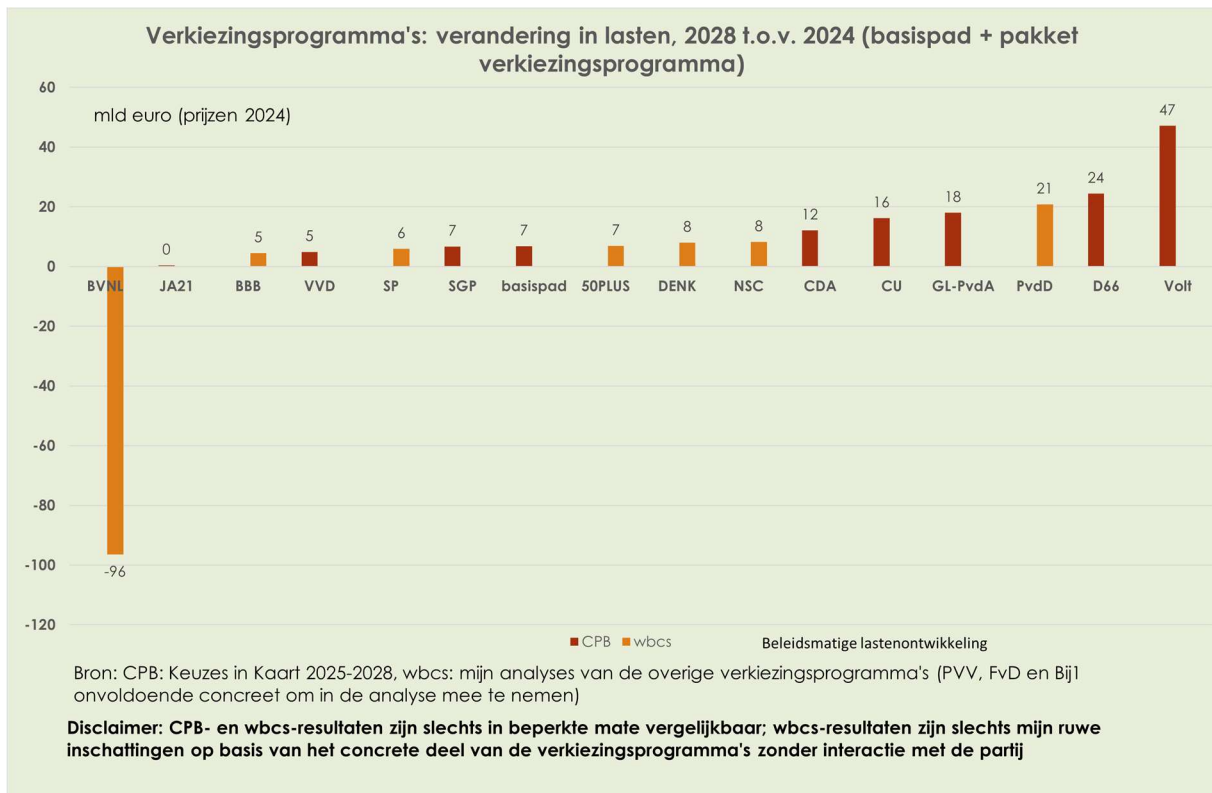
- De stijging in de overige lasten (waaronder btw) tussen 2024 en 2028 varieert van een daling van 7 mld euro voor de SP tot een stijging van 7 mld euro voor Volt.
- (In 2024 bedraagt de btw-opbrengst naar verwachting 90 mld euro)⁵

⁵ Op basis van pag. 33 van <https://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ministerie-van-financien/documenten/begrotingen/2023/09/19/bijlagen-miljoenennota-2024>

2.5 LASTEN TOTAAL

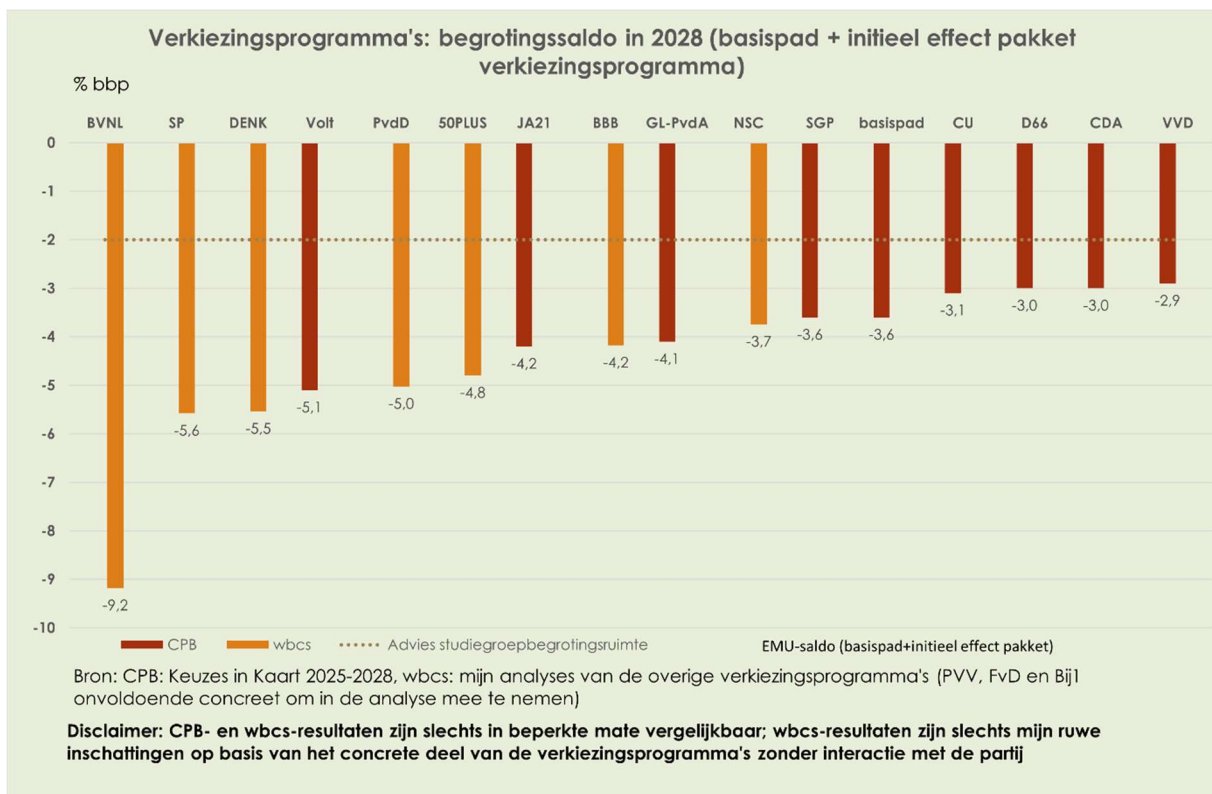
- De totale stijging van de lasten tussen 2024 en 2028 varieert van een daling van 96 mld euro voor BVNL tot een stijging van 47 mld euro voor Volt.
- (In 2024 zijn de totale collectieve lasten naar verwachting 412 mld euro)⁶

⁶ Op basis van <https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/verzamelde-bijlagen-cmev2024-MLT-17augustus2023.xlsx>

3 BEGROTINGSSALDO

- Het begrotingssaldo in 2028 varieert van een begrotingstekort van 9,2% bbp voor BVNL tot een tekort van 2,9% voor de VVD.
- Het tekort is op basis van basispad plus initieel effect pakket en dus exclusief doorwerkingseffect van het pakket van de partij omdat het doorwerkingseffect alleen beschikbaar is voor de 8 partijen die zijn doorgerekend door het CPB.
- Deze weergave is pech voor de twee partijen met grote doorwerkingseffecten: GL-PvdA en Volt. Voor deze twee partijen is het tekort inclusief doorwerkingseffect respectievelijk 3,0% bbp en 2,2% bbp. Overigens is het grote doorwerkingseffect van Volt voor een deel het naar voren halen van belastingopbrengsten door het afschaffen van de omkeerregeling.
- Op de volgende pagina zijn de begrotingstekorten weergegeven in mld euro's, variërend van een tekort van 115 mld euro voor BVNL tot een tekort van 37 mld euro voor de VVD.⁷

⁷ Op basis van het tekort van 3,6% bbp in 2028 in het basispad en het nominale bbp van 1249 mld euro in 2028 op basis van <https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/verzamelde-bijlagen-cmev2024-MLT-17augustus2023.xlsx> . Dit betekent een tekort van 45 mld euro in het basispad.

Verkiezingsprogramma's: begrotingssaldo in 2028 (basispad + pakket verkiezingsprogramma)

Bron: CPB: Keuzes in Kaart 2025-2028, wbc's: mijn analyses van de overige verkiezingsprogramma's (PVV, FvD en Bij1 onvoldoende concreet om in de analyse mee te nemen)

Disclaimer: CPB- en wbc's-resultaten zijn slechts in beperkte mate vergelijkbaar; wbc's-resultaten zijn slechts mijn ruwe inschattingen op basis van het concrete deel van de verkiezingsprogramma's zonder interactie met de partij